



Kulturdepartementet  
Postboks 8030 Dep  
0030 Oslo

*postmottak@kud.dep.no*

AS Nationen  
Tun Media

Oslo, 23. juni 2017

### **Høringsuttalelse til NOU 2017:7 Det norske mediemangfoldet**

Mediemangfoldsutvalget har avgitt en god beskrivelse av dagens krevende situasjon for norske medier og utfordringene knyttet til fremtidig produksjon og distribusjon av norsk journalistikk. I mandatet, tittelen på innstillingen og utvalgets navn ligger det en grunnleggende forståelse av at mediemangfold er et mål og et gode. Vi er helt enige i dette. Mediemangfold er viktig – i bredde og dybde. Breddemediene kan gi borgerne en overbyggende himmel for den store offentlige samtalen. Nisjemediene kan gi «jording» i form av innholdsmessig dybde som et samfunn også trenger, for å skape større forståelse på tvers av skiller som kulturell og religiøs identitet, geografi, politisk overbevisning, tilknytning til ulike næringer. Den polariseringen man har sett i samfunnene rundt oss – og som til en viss grad også slår inn i Norge – kan bli ødeleggende for vårt nasjonale fellesskap – «vårt felles vi». Vi mener at et rikt mangfold av medier gir en rikere offentlig samtale, som kan dempe og kanskje forebygge de negative utslagene av en slik polarisering.

Det norske mediemangfoldet kan ses som en vev, med brede og smale, grå og glitrende tråder. Gjennom årene har noen tråder blitt svekket og noen røket, og nye har kommet til. Det vi imidlertid står overfor nå, er endringer i så vel rammebetingelser og forretningsmodeller som gjør at flere tråder kan ryke brått. Medieveven kan se ut nesten som før, men vil likevel være svekket. Det vil ikke være lett å angi noe tydelig skille for hvor grensen går før svekkelsen fører til at veven ryker.

Mediestøtten må, etter vår oppfatning, forstås mer som en demokratistøtte enn et næringspolitisk virkemiddel. Man driver ikke landbruk for bøndernes skyld. På samme måte sikrer man ikke rammebetingelsene for norske medier for mediehusene eller journalistenes skyld, men fordi deres arbeid styrker det norske demokratiet og borgernes mulighet til å delta i den offentlige samtalen.

Statlige rammebetingelser har alltid hatt stor betydning for mediemangfoldet. I Norge har pressestøtten vært en stor suksess, som har sikret et mangfold av medier og stemmer i vårt lille språk- og kulturområde. Pressestøtten ble innført i 1969 etter omfattende avisdød i Norden. NOU 2000:15 forklarer bakgrunnen for produksjonsstøtten med at aviser som er nummer én i sitt



en uforholdsmessig stor del av annonsekronene. «Ut fra en pressepolitisk vurdering er ikke rene markedskrefter alene, og særlig ikke annonseinntektene, får bestemme mediestrukturen i landet skal være. Hensikten med produksjonsstøtten har vært å...» (NOU 2000:15, 7.1.1)

er ikke noe ukjent begrep i landene rundt oss, heller. Norge befinner seg i et korporativt mediasystem, som kjennetegner landene i Nord-Europa. Her er et helt vanlig fenomen. Dette systemet skiller seg fra det polariserte pluralistiske kjennetegner pressen i Sør-Europa – og det liberalistiske system, som preger Storbritannia, Irland, Canada og USA. I det liberalistiske mediasystemet dominerer partismene og det er stort innslag av kommersielle medier. I vårt demokratiske system lever kommersielle medier side om side med medier som har røtter i politiske partier eller interesseorganisasjoner, og staten har en sterk rolle. I det polariserte pluralistiske systemet lenger sør i Europa har staten også en sterk rolle, men mediene er der sterkere integrert i partipolitikken og kommersielle medier har hatt en svakere utvikling. (Hallin og Mancini 2004; 187).

Til tross for vårt mediestøttesystem har det pågått en svekkelse av norske medier over noe tid og det er oppstått store blindsoner. Dette er omtalt i mediestøtteutvalgets rapport, men også eksempelvis i rapportene «Blindsoner og halvskygger i det norske avislandskapet» (Høst 2016) og «Journalistikk og demokrati – hvor går mediene» (Fritt Ord/IJ 2013). Fritt Ord/IJ-rapporten så på fire konkrete områder: lokal- og regionaljournalistikk, Norges forhold til EU, energi og klimajournalistikk samt nordmenns pensjonsmidler.

Nationen dekker hver eneste dag spørsmål i to av disse tydelig definerte blindsonene; journalistikk med utgangspunkt i distriktsnorge og EU. For vår grundige og systematiske EU-dekning mottok vi i 2015 pris fra Europabevegelsen. Nå er også klimautfordringene definert som et viktig satsingsområde i Nationen.

Det er en utbredt misoppfatning av produksjonsstøtten har stått i veien for innovasjon. Ser man nærmere på de fire meningsbærende avisene som mottar produksjonsstøtte, vil man se at de har gjennomført en lang rekke innovasjoner, ikke bare inkrementelle forbedringer. Dette er kanskje ikke tydelig for alle, fordi mange av innovasjonene har skjedd «back office». Men innovasjon er mer enn produktinnovasjon. Tar man eksempelvis utgangspunkt i innovasjonsmodellen Doblin – Ten types of innovation – kan man med en rask og overfladisk analyse se at avisa Klassekampen de senere årene har innovert i nettverk, produkt, service, merkevare og kundeengasjement. Dagsavisen har innovert i forretningsmodell, nettverk, prosess, produkt og kanaler. Vårt Land har innovert i forretningsmodell, struktur, produkt, kanaler og merkevare.

I Nationen er vi stolte av at vi, parallelt med smertefulle omstillingsprosesser, har innovert i:

**Forretningsmodell:** Vi jager flere innteksstrømmer redaksjonelt og kommersielt og har nettopp fått godkjent en innovasjonsplan for årene 2017-2019 innenfor SkatteFUNN-modellen.

**Nettverk:** Vi har det siste året skapt nye allianser og modeller for samarbeid og partnerskap, med andre mediehus og publikasjoner, samt utdanningsinstitusjoner og interesseorganisasjoner.

**Prosess:** Vi jobber med enklere produksjonsstrømmer, logistikksystemer, automatisering og effektivisering i systemer og rutiner.



Media og Nationen har utviklet content-satsingen landbruksnytt.no. Vi jobber også med å øke funksjonalitet i de redaksjonelle produktene våre – og selvsagt med å forbedre innholdet. Vi vant i 2017 Internasjonal reporter-diplom for vår reportasjeserie «Kven skal eige

om og service: Leseropplevelsen må styrkes, med økt funksjonalitet, integrerte tilbud, nye tilbud og mer effektiv bruk av ulike kanaler. Vi jobber selvsagt også med ulike tiltak som skal styrke merkevaren og kundeengasjementet, og vi opplever en økende interesse etter våre produkter. Nationen har en klar vekst i antall abonnenter i 2017.

«Produksjonsstøtten – til hinder for flermedial satsing?» er for øvrig også analysert i en masteroppgave fra BI (Kjus og Halvorsen 2009-2010). Konklusjonen i denne er at stram økonomi har påvirket valgene mer enn selve produksjonsstøtten: «Dersom produksjonsstøtten var en avgjørende faktor, tilsier det at avisene hadde valgt en likere tilnærming. Vi burde sett en enda sterkere konsolidering av papiravisa og en svakere nettsatsing, ettersom produksjonsstøtten gir sterke insentiver til å konsentrere ressursene om papir, for å øke opplaget og dermed utløse mer støtte. (...) Likevel ser vi at det bare er Klassekampen i vår undersøkelse som har rendyrket strategi som utelukkende dreier seg om å hegne om papir og øke opplaget. De tre andre har alle, om enn i varierende grad, sett det viktig å satse på nett.»

*Til de konkrete forslagene i Mediemangfoldsutvalgets rapport, har vi følgende kommentarer:*

- Fritak for merverdiavgift: Merverdifritaket har bidratt til stort mangfold av titler som i dybde og bredde har gitt leserne innsikt i og kunnskap til å delta i samfunnsdebatten og til et høyt konsum og en mer opplyst offentlig samtale og debatt. Utvidelsen til også å gjelde digitale utgaver har hatt en entydig positiv effekt. Etter vår oppfatning har det nå oppstått et kunstig skille mellom aviser og tidsskrifter når det gjelder merverdiavgift. Etter vårt syn bør mva-fritaket derfor utvides til øvrige medier med nyhets- og aktualitetsinnhold.
- Tidsbegrenset fritak for arbeidsgiveravgift: Et kraftfullt og etter vår mening godt tiltak for å bringe norske medier på offensiven igjen. Det er ikke snakk om en varig ordning, men en bred, ubyråkratisk, generell støtte i en svært vanskelig omstillingsperiode. For Nationen sin del er dessuten dette forslaget en forutsetning for å kunne takle andre virkemidler Mediemangfoldsutvalget foreslår. Differensiert arbeidsgiveravgift brukes som kjent allerede som statlig virkemiddel i Nord-Troms og Finnmark og er godkjent av ESA.
- Mer stabile rammebetingelser: Det er svært positivt om endringene i mediestøtte vil medføre en større forutsigbarhet, slik utvalget foreslår. Det er en betydelig svakhet i ordningen i dag at støtten beregnes etterskuddsvis og tildeles sent i budsjettåret. Dette gjør det utfordrende å styre selskapet økonomisk. Stabile rammebetingelser omfatter også forutsigbarhet og leveringssikkerhet knyttet til distribusjon.
- Produksjonstilskuddet: Som distriktenes talerør støtter vi forslaget om økt støtte til lokale medier. Lokalavisene er i mange tilfeller navet i den offentlige debatt over hele landet. Forslaget om endringer i produksjonstilskuddet vil imidlertid gi en varig svekkelse av avisene som mottar slik støtte i dag, når den eventuelle perioden med midlertidig fritak for



avgiveravgift opphører. Reduksjonen i det øvre taket fra 40% til 27% får store økonomiske konsekvenser og det er svært vanskelig å se hvordan så vel som andre aviser skal kunne kompensere for dette. Konsekvensen kan bli en betydelig reduksjon i det mediemangfoldet vi har i dag. Også vi ser behovet for å opprettholde et øvre tak, men vi ber om at dette settes vesentlig høyere enn utvalgets anbefaling tilsier.

Økonomiske effekter av produksjonstilskuddet: Vi stiller oss bak MBLs uttalelser knyttet til det som kalles "økosystemet" som produksjonstilskuddet understøtter. Det tilfaller betydelig økonomiske effekter av produksjonstilskuddet langt utenfor det enkelte avishus som mottar slik støtte, særlig knyttet til trykkeri og distribusjon.

- Ny innovasjonsstøttet tilskuddsordning: Vi forstår viljen og ønsket bak dette forslaget. Men vi vil advare mot å vri generelle ordninger over til slike spesialordninger, som vil flytte arbeidskraft og –tid fra kjerneoppdraget til søknadsprosesser, rapportering og byråkratisering av de journalistiske prosessene. Redusert forutsigbarhet er ikke noe mediebransjen i dag trenger mer av.
- Planer for hvordan man skal klare seg med mindre, eller uten, statlig støtte: Vi vil selvsagt følge opp eventuelle pålegg om å legge planer som skal vise hvordan Nationen spesielt og Tun Media generelt skal kunne klare seg med mindre, eller uten, statlig støtte. Slike tiltak diskuteres allerede i dag, ettersom produksjonsstøtten over tid har vært under press. Vi vil imidlertid advare mot å tro at et mediemangfold som i dag er mulig å opprettholde om man lar markedet alene bestemme. Det norske språk- og kulturområdet er for lite til at den private kjøpekraften vil sikre dette.

Avslutningsvis vil vi takke for Mediemangfoldsutvalgets rapport og vår mulighet til å få uttale oss om denne. Vi anser at rapporten gir en god beskrivelse av endringsprosessene norske mediehus står oppe i og håper at myndighetene i det videre arbeidet vil vektlegge betydningen det norske mediemangfoldet har for å etterleve Grunnlovens § 100: Ytringsfrihet bør finne sted.

Hvis Kulturdepartementet har ytterligere spørsmål eller ønsker om dokumentasjon og fakta, vil Nationen og Tun Media velvillig besvare dette.

For Tun Media og AS Nationen,

Irene Halvorsen  
Sjefredaktør  
irene.halvorsen@nationen.no